

מבשר טוב

סעודה ג' פרשת ויקרא תשע"ז עיה"ק צפת

מאמר
ויקרא באלף זעירא
[בפרט בימי הגלות]

- א -

ויקרא" אֵל מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו מֵאֹהֶל מוֹעֵד לֵאמֹר (ויקרא א, א). הנה ויקרא נכתבה באל"ף זעירא, וצריך לדעת מה בא זה ללמדינו. ופירש רש"י: "ויקרא אל משה - לכל דברות ולכל אמירות ולכל צוויים קדמה קריאה, לשון חבה, לשון שמלאכי השרת משתמשים בו, שנאמר (ישעיה ו, ג) וקרא זה אל זה. אבל לנביאי האומות עכו"ם נגלה עליהן בלשון עראי וטומאה, שנאמר (במדבר כג, ד) ויקר אלהים אל בלעם".

וכתב בעל הטורים בביאור האל"ף זעירא וז"ל: "אל"ף דויקרא זעירא, שמשה היה גדול ועניו לא רצה לכתוב אלף ויקר, כאלו לא דבר הקב"ה עמו אלא בחלום כדרך שנאמר בבלעם (במדבר כג, ד), כאלו לא נראה לו השם אלא במקרה, ואמר לו הקב"ה לכתוב גם האל"ף, ושוב אמר לו משה מחמת רוב ענוה שלא יכתבנה אלא קטנה יותר משאר אלפין שבתורה, וכתבה קטנה".

והיינו שמשה רבינו ע"ה לרוב ענוותנותו רצה לכתוב ויקר, דהיינו דרך מקרה, כמו שנאמר אצל נביאי אומות העולם, אך הקב"ה אמר לו שיכתוב ויקרא שהוא לשון חיבה, ומ"מ כתב מרע"ה את האל"ף אל"ף זעירא.

ויש להבין את הסלקא דעתיה דמשה רבינו ע"ה לכתוב בלי אל"ף, דודאי ההוה אמינא של מרע"ה היא אמת כיון שנכתבה בתורה, ותורתנו הקדושה היא "תורת אמת" ודבר שאינו אמת לא נכתב בתוה"ק, וא"כ יש להבין מדוע סבר מרע"ה מעיקרא לכתוב ויקר בלי אל"ף, שמשמעותו שהקב"ה נראה אליו במקרה.

עוד יש להבין בפרשתינו, דהנה כתב רש"י: "ויקרא אל משה - הקול הולך ומגיע לאזניו וכל ישראל לא שומעין. מאהל מועד - מלמד שהיה הקול נפסק ולא היה יוצא חוץ לאהל, יכול מפני שהקול נמוך, תלמוד לומר (במדבר ז, פט) את הקול, מהו הקול הוא הקול המתפרש בתהלים (פרק כט) קול ה' בכח קול ה' בהדר קול ה' שובר ארזים, אם כן למה נאמר מאהל מועד, מלמד שהיה הקול נפסק".

וכתב האור החיים הק' דאף שרק מרע"ה היה שומע את הקול ולא כל ישראל, אך באמת הקול היה מיועד לכל כלל ישראל ולא רק למרע"ה בלבדו, ועל כן נאמר בקול גדול, למרות שבני ישראל לא שמעו.

וצריך להבין, דסוכ"ס הרי רק משרע"ה היה שומע את הקריאה ולא כל ישראל, וא"כ לשם מה היה הקול קול גדול, הלא הקב"ה כל יכול לכל לדבר אל משה רבינו ע"ה גם בקול נמוך.

- ב -

ויש לומר בביאור הענין על פי יסוד תורת הבעל שם טוב הק' זיעוכ"י שכל דבר שאדם רואה או שומע יש לו קשר ושייכות לענין זה, ואם לא היה קשור לענין זה לא היה רואה או שומע אותו. כגון אם אדם רואה אדם אחר שעובר עבירה או מקיים מצוה, יש לו שייכות עם עבירה או מצוה זו. וכן הוא הדבר בכל דבר שרואה או שומע, שבאה ראייה או שמיעה זו ללמדו איזה דבר שצריך לעשות, וצריך אדם להתבונן מה באה ראייה או שמיעה זו ללמדו. ואין דבר שנעשה בעולם בלא כוונה, אלא הכל נעשה מתוך השגחה פרטית, כמו שלמדנו מתורת הבעל שם טוב הק' זיעוכ"י שאפילו עלה שנופל מן העץ לקרקע הוא נופל בהשגחה פרטית.

ויסוד זה כבר מפורש בתורה, שנאמר אצל הגר (בראשית כא, יט) "ויפקח אלקים את עיניה ותרא באר מים", והנה לא כתוב שה' ברא אז את הבאר, אלא רק שפקח את עיניה ואז ראתה את הבאר כמו שענין זה מפורש שם בחז"ל (ראה בראשית רבה נג, יד), הרי לפנינו שישנם דברים שנמצאים בעולם, אלא שאין האדם רואה אותם, וכשה' פוקח את עיניו אז רואה.

וכן הוא גם בענייננו, שכל דבר שקורה בעולם היא קריאה מאת הקב"ה לאדם, אך צריך האדם לפקוח את עיניו ולהתבונן מה באה קריאה זו לומר לו, ולהתפלל לקב"ה על זה שיפקח את עיניו. ואכן אנו מברכים בכל יום פוקח עורים, והיינו גם על ענין זה שהקב"ה פוקח את עינינו להבין במה שאנו רואים ושומעים מה הכוונה בזה מאת הקב"ה.

וכן אנו מוצאים גם לגבי נבואה, דאיתא בבבא בתרא (יב:): "א"ר יוחנן מיום שחרב בית המקדש ניטלה נבואה מן הנביאים וניתנה לשוטים ולתינוקות". והיינו מחמת שמשמא מיהב יהבי משקל לא שקלי, כדאיתא בתענית (כה), על כן לא נטל הקב"ה את כח הנבואה לגמרי בחורבן בית המקדש, ונשארה אצל שוטים וקטנים. ואין הכוונה שהקב"ה מתגלה אליהם ומגלה להם עתידות, אלא שהם אומרים דברים, ודברים אלו מכוונים מן השמים למי ששומע אותם שיבין מדברים אלו מה עליו לעשות.

והנה יש חילוק בין נבואת מרע"ה לשאר נביאים, כדאיתא בגמ' יבמות (מט:): "כל הנביאים נסתכלו באספקלריא שאינה מאירה משה רבינו נסתכל באספקלריא המאירה", ומשה רבינו ע"ה שראה באספקלריא המאירה, היינו שהיתה לו מעלה זו, שלא רק כשדיבר אליו הקב"ה אז שמע את הקריאה, אלא גם בכל דבר שראה או שמע התבונן והבין מזה מה רוצה הקב"ה לומר לו. ומעלה זו שהיתה למרע"ה לא היתה אצל שאר הנביאים, כמו וזה הכוונה במה שרצה מרע"ה לכתוב "ויקר אלא משה", שאפילו בדברים של מקרה היתה בזה קריאה אליו, והבין מה היא הקריאה.

וזו הוראה למעשה לכל אחד ואחד שיש לו לנסות ולהבין בכל דבר ששומע או רואה מה בא ללמד אותו דבר זה, וצריך להתפלל שיפקח הקב"ה את עיניו להבין מה רוצה ממנו הקב"ה בראיה או שמיעה אלו.

- ג -

וענין ה"קול גדול" יש לבאר, דהנה איתא בגמ' מנחות (כט:): "אמר רב יהודה אמר רב בשעה שעלה משה למרום מצאו להקב"ה שיושב וקושר כתרים לאותיות, אמר לפניו רבש"ע מי מעכב על ידך, אמר לו אדם אחד יש שעתידי להיות בסוף כמה דורות ועקיבא בן יוסף שמו שעתידי לדרוש על כל קוץ וקוץ תילין תילין של הלכות, אמר לפניו רבש"ע הראהו לי, אמר לו חזור לאחורך, הלך וישב בסוף שמונה שורות ולא היה יודע מה הן אומרים, תשש כחו, כיון שהגיע לדבר אחד אמרו לו תלמידיו רבי מנין לך, אמר להן הלכה למשה מסיני, נתיישרה דעתו. חזר ובא לפני הקב"ה, אמר לפניו רבונו של עולם יש לך אדם כזה ואתה נותן תורה ע"י, אמר לו שתוק כך עלה במחשבה לפני".

ומשמע מגמ' זו שרבי עקיבא ידע דברים שמרע"ה לא ידע, אך באמת כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש כבר ניתן למרע"ה בסיני, אלא שהיו הדברים בהעלם, ורבי עקיבא זכה שעל ידו יתגלו הדברים. וכמו שנתגלה הזוהר הקדוש על ידי רבי שמעון בר יוחאי, וכן תורת הקבלה על ידי האר"י הק', וכן הוא בכל הדורות שמתגלים חידושי תורה, והיינו שהם יוצאים מן ההעלם אל הגילוי, וכן הוא עד זמנינו של עקבתא דמשיחא שמתגלים הרבה חידושי תורה.

והוא המכוון בדברי המדרש (ויקרא רבה יג, ג): "אמר רבי אבין בר כהנא אמר הקדוש ברוך הוא תורה חדשה מאתי תצא, חדוש תורה מאתי תצא". ומאמר זה צריך ביאור שהרי אחד מי"ג יסודות האמונה על פי הרמב"ם הוא "אני מאמין באמונה שלימה שזאת התורה לא תהא מוחלפת ולא תהא תורה אחרת מאת הבורא יתברך שמו", וא"כ איך יתכן שתהיה תורה חדשה. אלא הביאור הוא כנ"ל שיהיו חידושי תורה שיתגלו בעולם, אך באמת תורה זו כבר נמצאת בעולם מזמן מתן תורה, אלא שהיא בהעלם. וכמו הבאר שראתה הגר שכבר היה מקודם בעולם, אלא שכשפקח ה' את עיניה ראתה את הבאר.

והנה כתב הרמב"ם (הלכות יסודי התורה פ"ז ה"ו) שיש הפרש בין נבואת מרע"ה לשאר הנביאים, שמרע"ה יכל להתנבאות בכל זמן משא"כ שאר הנביאים שהיו צריכים להכנה בכדי שיוכלו להתנבאות, וז"ל: "כל הנביאים אין מתנבאים בכל עת שירצו, משה רבינו אינו כן אלא כל זמן שיחפוץ רוח הקודש לובשתו ונבואה שורה עליו, ואינו צריך לכוין דעתו ולהזדמן לה שהרי הוא מכוון ומזומן ועומד כמלאכי השרת, לפיכך מתנבא בכל עת".

ואף שהיו עוד נביאים שהיו בדרגה גבוהה שעלו לשמים, כמו אליהו הנביא ע"ה שנהפך למלאך, אך מ"מ יש הבדל בינו לבין מרע"ה, דכאשר אליהו הנביא יורד לעולם הזה ומתגלה בלבוש גשמי יש לו דין של בן אדם, ויכול להצטרף למנין לדברים שבקדושה, ורק בשמים הוא מלאך, שאינו עולה לשמים בגופו אלא רק בנשמתו (ראה שו"ת חתם סופר חלק ו, ליקוטים סימן צח). אך מרע"ה עלה בגופו לשמים וירד, ולמעלה זו לא זכה אף נביא להגיע.

וכל דיבור שאמר הקב"ה למשה רבינו ע"ה היה כולל כל החידושי תורה שיתחדשו בדיבור זה במשך כל הדורות, והוא הקול הגדול שהיה קורא למרע"ה, וקול זה היה מיועד לכלל ישראל ולא רק למרע"ה. וקול זה הולך וממשיך במשך כל הדורות, וכמו שנאמר בהמשך הפסוק (דברים ה, יח. עי"ש ברש"י) "קול גדול ולא יסף", שפירושו שלא פסק, אלא כל הזמן הוא הולך בעולם, ובכל דור ודור ישנם הזוכים לשמוע חידושי תורה השייכים לשורש נשמתו, והם החישובי תורה שמתחדשים בכל דור. ורק מרע"ה היה יכול לשמוע את אותו קול גדול, אך כלל ישראל לא היו מסוגלים לשמוע אותו. וזה הפירוש במה שכתב רש"י שרק מרע"ה היה שומע את הקול הגדול אך ישראל לא היו שומעים.

ועוד יש להוסיף, שיש דברים שאף שאין אדם שומע אותם, אבל מזלו שומע אותם, וכדאיתא בגמ' מגילה (ג). "אף על גב דאיהו לא חזי מזליה חזי", וכן נראה דשמעו נשמות ישראל כל אותם קולות.

וכן היה גם במתן תורה, שבני ישראל שמעו את שני הדברות הראשונות אנכי ולא יהיה לך, ואחר כך אמרו למשה רבינו ע"ה (שמות כ, טז) "דבר אתה עמנו ונשמעה ואל ידבר עמנו אלקים פן נמות", והיינו שלא היו יכולים לעלות למדריגה גבוהה כזו, כי כשאדם עולה למדריגה מאוד גבוהה, באם נופל ממנה יכול הוא ליפול לגמרי ולמות.

משא"כ מרע"ה שרק הוא יכל לעלות למדריגה גבוהה כזו, ובכוחו של מרע"ה שכשאומר את הדברים לבני ישראל הם יכולים לשמוע את פנימיות הדברים מה שנוגע אליהם. כמ"ש אא"ז בסה"ק תולדות אדם (פרשת מצורע, ד"ה זאת) על הרה"ק הר"ר אלימלך מליזענסק זיעוכ"י שהיה מדבר מסיפורי צדיקים בין מנחה לערבית, וכל אחד ואחד היה שומע מה שנצרך לתיקון נפשו, וזל"ק: "וכמו ששמעתי מספרים מרבי אלימלך זצ"ל, שהיה עוסק בין מנחה למעריב בסיפורי מעשיות בדברים פשוטים, וכל אחד ואחד שהיה אז בעת שדיבר דבריו, לקחו לעצמו מוסר, והתעוררו על ידי סיפוריו".

וכן מפרשים את המשנה באבות (פ"ו מ"א) "כל הלומד תורה לשמה זוכה לדברים הרבה", היינו שבתוך דברי קדשו מונחים דברים הרבה, וק"ו שכשמשנה רבינו ע"ה דיבר דבר ה' אל בני ישראל זכה כל אחד ואחד לשמוע בדברי התורה אפילו גם מה שמיוחד רק לו.

ועל כן היתה צריכה קבלת התורה להיות דוקא על ידי משה רבינו ע"ה, כי רק הוא יכל לשמוע את הקול הגדול שכולל את כל חידושי התורה ופנימיות התורה שיתגלו במשך כל הדורות.

ולפי מה שנתבאר שגם בכל מה שקורה עם האדם וכל מה שהוא רואה, מדברים אליו מן השמים, ורק צריך סייעתא דשמיא לזכות לראות זאת, וזה ענין הס"ד של מרע"ה לכתוב ויקר, היינו שבאמת הקב"ב לא רק דיבר אל משה פנים אל פנים ופה אל פה, אלא עם כל מה שקרה עם מרע"ה באופן "ויקרא" רצה מרע"ה לכתוב "ויקר", היינו שבכל מקרה הקב"ה מדבר אליו כמו שנתבאר לעיל.

אכן מוכח בתיבת "ויקר" - ויקרא עם אל"ף זעירא, היינו שטמון בפנימיותו של מקרה "ויקרא ה' אליו", שמדבר אליו מפנימיות המקרה. וכך היה באמת ה' מדבר עם מרע"ה בגלוי ובפרהסיא על "ויקרא" הטמון בכל מקרה.

ובחינה של קריאה זו "ויקרא" השי"ת אל בני ישראל בהשגחתו המופלאה בימי הסתר של גלויות, ובפרט בעקבתא דמשיחא, דאף שאין רואים בגלוי ובפרהסיא את קריאת השי"ת אלינו שבכל עת וזמן מדבר השי"ת אלינו באופן בכל עת, אבל היא נמצאת, ועוד ביתר עוז מזמן שבית המקדש, שאז היה שי"ך [קריאת ה"ויקרא" ה' אל בני ישראל] וידבר אליהם על ידי נביאים שידברו אל בני ישראל כמו הצווי אל מרע"ה דבר אל בני ישראל וגו'. אבל עכשיו הקריאה היא בבחינת אל"ף זעירא, שבכל עת וזמן מדבר השי"ת אלינו באופן ישיר בכל מה שקורה עמנו בימי הסתר פנים בכלל, ובפרט בעת הגלויות, ובפרט בעקבתא דמשיחא, שצריך רק להתבונן ולזכות להיות בבחינת פוקח עורים, אכ"ר.

ויסוד זה נלמד בבירור מן הכלל שזאת התורה לא תשתנה, והקב"ה וישראל חד הוא כדאיתא בזוה"ק (ח"ג עג). וגם הנהגת השי"ת עם ישראל לא תשתנה, וביסוד אין שי"ך שום שינוי אצל השי"ת התוה"ק וישראל. וכמו שהקב"ה היה מדבר אל בני ישראל בכל עת על ידי מרע"ה והנביאים שהיו בכל דור, כמו"כ הוא מדבר בכל עת אל בני ישראל בבחינת ויקרא באל"ף זעירא, היינו על ידי "ויקר", מה שקורה ומה שרואה כל אחד מבני ישראל בכל עת וזמן. ואם ממה ששח הנועם אלימלך בין מנחה למעריב מצא כאו"א כל תיקונו, ק"ו שאפשר ללמוד ממה שעושה השי"ת עמנו בכל עת, ודוק.

השי"ת יעזור שנזכה לתורתו של מלך המשיח בב"א.

לקבלת הגליון מידי שבוע למייל שילחו ל m0732951213@gmail.com